

Kontaktpersoner

Exploateringskontoret

Patrik Dahlin
Avdelningen för Projektutveckling
Telefon: 08-508 264 89
patrik.dahlin@stockholm.se

Miljöförvaltningen

Nette Bygren
Plan och Miljö
Telefon: 08 508 28 866
nette.bygren@stockholm.se

Stadsbyggnadskontoret

Lisa Klingwall
Planavdelningen
Telefon: 08-508 271 14
lisa.klingwall@stockholm.se

Till

Exploateringsnämnden
2014 05 22
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
2014 05 20
Stadsbyggnadsnämnden
2014-05-22

Årsta Skog och Årsta holmar, förslag till naturreservat. Beslut om remiss.

Förslag till beslut

Exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt stadsbyggnadsnämnden beslutar var och en för egen del att uppdra åt exploateringskontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret att skicka förslag till bildande av naturreservat för Årsta Skog och Årsta holmar enligt bilaga på remiss. Beslutet justeras omedelbart.

Krister Schultz Gunnar Söderholm Anette Scheibe Lorentzi

Exploateringskontoret
Avdelningen för Projektutveckling

Fleminggatan 4
Box 8189
104 20 Stockholm
Telefon 08-508 264 89
Växel 08-508 276 00
Fax 08-508 262 62
patrik.dahlin@stockholm.se
exploateringskontoret@stockholm.se
Org nr 212000-0142
stockholm.se/exploateringskontoret

Sammanfattning

Årsta Skog föreslås bli naturreservat för att skydda och för friluftsliv och rekreation utveckla ett stadsnära naturområde med skogskänsla, vattenkontakt och sammanbindande funktion mellan stadsdelar. Syftet är även att skydda och stärka områdets funktion för den biologiska mångfalden samt skydda och framhäva kulturhistoriska spår i landskapet.

Årsta holmar föreslås skyddas som naturreservat för att skydda och bevara för Stockholm unika stadsnära skärgårdsöar med ett rikt natur- och kulturlandskap, skydda och för biologisk mångfald stärka värdefulla biologiska värden, värna en skyddad livsmiljö för störningskänsliga växt- och djurarter samt skydda och bevara upplevelsekvalliteter knutna till en unik natur- och kulturmiljö. Syftet är även att stärka möjligheten att besöka öarna.

Avgränsningen av naturreservatet har gjorts med utgångspunkt i områdets befintliga och potentiella värden avseende rekreation, natur och kultur, samt dess betydelse som en del i Stockholms grönstruktur. Avvägning mot andra intressen har gjorts vid avgränsningen. Det gäller främst den i Årstaviken befintliga farleden av riksintresse och framtida behov av ändrad markanvändning i de områden som gränsar till befintlig bebyggelse i Årsta och Gullmarsplan.

Förslaget som tagits fram av exploateringskontoret, miljöförvaltningen och stadsbyggnadskontoret är i enlighet med ”Promenadstaden – Översiktsplan för Stockholm” samt Stockholms miljöprogram 2012-2015.

Nämnderna föreslås skicka ut förslaget till naturreservat för Årsta Skog och Årsta holmar på remiss. Reservatets namn föreslås bli Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat.

Utlåtande Bakgrund

Stockholm växer kraftigt fram till år 2030. Då stadens befolkning växer ökar behovet av tätortsnära natur för bevarad biologisk mångfald och rekreation. Årsta Skog och Årsta holmar är ett stadsnära naturområde med upplevelsevärden i form av skogskänsla och vattenkontakt. Området utgör en viktig del i Stockholms grönstruktur och är en del av ett viktigt ekologiskt kärn-

område för biologisk mångfald, särskilt avseende sammanhållna barrskogsområden och variationsrik ädellövskog.

Enligt stadens reglemente har stadsbyggnadsnämnden till uppgift att fatta beslut om att bilda naturreservat och miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet. Respektive stadsdelsnämnd ansvarar för att skötseln sker enligt reservatsföreskrifter och skötselplan. Exploateringsnämnden är i egenskap av markägare initiativtagare och står för investeringskostnaderna.

Tidigare beslut

Enligt ”Promenadstaden - Översiktsplan för Stockholm” ska hållbar stadsutveckling eftersträvas genom att stadens grönområden och dess samband utvecklas.

”Stockholms miljöprogram 2011-2015”, antagen av kommunfullmäktige 2012, innehåller sex mål samt 29 delmål. Målet om ”Hållbar användning av mark och vattenområden” beskriver hur grön- och vattenområden innehåller många viktiga ekologiska funktioner och stora kvaliteter för rekreation samt att de större naturområdena i Stockholm och i grannkommunerna är viktiga för stockholmarnas friluftsliv.

För det föreslagna reservatsområdet gäller ett flertal detaljplaner med bestämmelser som park, naturmark, vattenområde etc.

Kommunfullmäktige beslutade i budgeten för 2012 att ge exploateringsnämnden i uppdrag att i samarbete med miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden bilda naturreservat av Årsta skog och Årsta holmar. Stadsledningskontoret gav i budgeten för 2014 exploateringsnämnden uppdraget att leda arbetet och samarbeta med miljö- och hälsoskyddsnämnden, stadsbyggnadsnämnden samt berörda stadsdelsnämnder.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden besvarade i december 2012 en skrivelse till nämnden med en bedömning av behovet att begränsa allmänhetens tillgång till Årsta holmar samtidigt som en bro anläggs. Förvaltningens samlade bedömning var, att det utifrån ett artperspektiv är lämpligt med en begränsning av allmänhetens tillgång till holmarna, speciellt under reproduktionsperioden, för att arterna ska kunna fortleva långsiktigt på platsen när en bro anläggs.

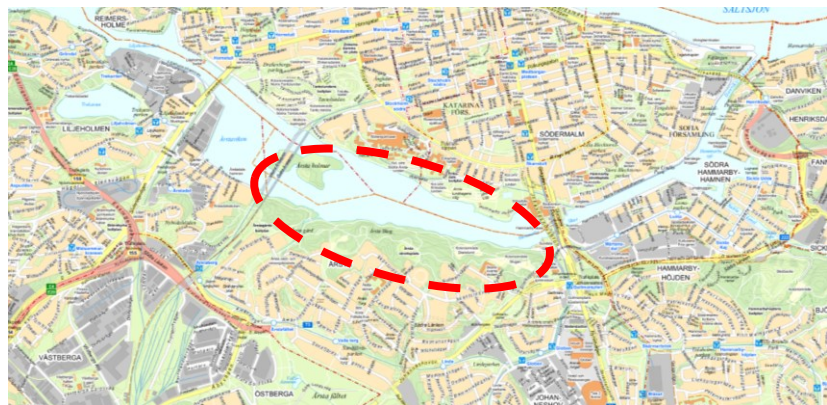
Miljö- och hälsoskyddsnamnden besvarade i maj 2013 en motion gällande byggandet av en bro till Årsta holmar. Förvaltningen anförde att Årsta holmar har så höga naturvärden att besöksstrycket måste anpassas genom att begränsa besök till delar av holmarna eller delar av året.

Trafikkontoret fick i budgeten för 2013 i uppdrag att bygga en gångbro till Årsta holmar. I budgeten för 2014 ges exploaterings- och trafikkontoren i uppdrag att under våren och sommaren tillsammans intensifiera anläggandet av gångbron och gå in i projekterings slutskede.

Trafik- och renhållningsnamnden fattade 2013-11-10 inriktningsbeslut att bygga en gångbro till Årsta holmar för att öka tillgängligheten. Kontoret föreslog en 180 meter lång, enkel träbro på befintliga fundament med konsoler på gamla järnvägsbrons östra sida med ca 3-4 m fri höjd för mindre fritidsbåtar.

Förslag

Kontoren har gemensamt tagit fram ett förslag till naturreservat för Årsta Skog och Årsta holmar, se figur nedan och i bilaga. Samrådshandlingen utgörs av beslutskarta med gränser (bilaga 1) och beslutshandling med beskrivning av reservatet, syfte och föreskrifter (bilaga 2). Till samrådet hör även skötselplan (bilaga 3) samt en ekonomisk kalkyl (bilaga 4). Reservatet föreslås få namnet Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat.

Översikt Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat

Förslaget ska remitteras till alla markägare, andra innehavare av särskild rätt samt berörda statliga, regionala och kommunala instanser och föreningar. Allmänt samrådsmöte kommer att anordnas och förslaget ställas ut i tekniska nämndhuset, lokalt och på

stadens webbplats. Särskilt samrådsmöte kommer att hållas med länsstyrelsen och berörda kommuner.

De delar av ett naturreservatsbeslut som får rättsverkan är syfte, avgränsning och föreskrifter. Dessutom ska en skötselplan fastställas av kommunfullmäktige vid inrättandet av reservatet.

Syfte

Årsta Skog föreslås skyddas som naturreservat för att skydda och för friluftsliv och rekreation utveckla ett stadsnära naturområde med upplevelsevärden i form av t ex skogskänsla, vattenkontakt och sammanbindande funktion mellan stadsdelar. Syftet är även att skydda och stärka områdets funktion för den biologiska mångfalden, som kärnområde för växter och djur, särskilt avseende sammanhållna barrskogsområden med grova gamla tallar, variationsrik ädellövskog, naturstränder och skyddsvärda arter. Ett skydd genom naturreservat syftar även till att skydda och framhäva kulturhistoriska spår i landskapet.

Årsta holmar föreslås skyddas som naturreservat för att skydda och bevara för Stockholm unika stadsnära skärgårdsöar med ett rikt natur- och kulturlandskap, skydda och för biologisk mångfald stärka värdefulla biologiska värden som gungfly, stränder, våtmarker, kulturlandskap samt öarnas rika växt- och djurliv, värna en skyddad livsmiljö för störningskänsliga växt- och djurarter, skydda och bevara upplevelsekvaiteter knutna till en unik natur- och kulturmiljö. Syftet är även att bevara och stärka möjligheterna till varsamma besök på öarna.

Avgränsning

Två områden föreslås tillsammans utgöra Årstaskogen – Årsta holmar naturreservat. Årsta skog som avgränsas geografiskt i väster av stambanan, i söder av bebyggelsen i Årsta fram till och med Skanskvarns skola i öster, samt strandlinjen och en mindre av vattenområdet i Årstaviken som utgör en naturlig gräns i norr. Årsta holmar inklusive vattenområdet närmast stranden ingår i sin helhet utom den privatägda fastigheten Årsta holmar 1. Marken inom det föreslagna reservatet ägs av Stockholms stad.

Avgränsningen av naturreservatet (se beslutskarta i bilaga 1) har gjorts med utgångspunkt i områdets befintliga och potentiella värden. Därutöver har en avvägning gjorts mot andra intressen, som framtida exploatering.

I västra delen av Årsta Skog ansluter gränsen till Östra Årstabron. Naturreservatets södra gräns löper utmed bebyggelsen i Årsta. I öster viker gränsen av norrut i höjd med Skanskvarns skola. Gränsen i vattnet norr om Årsta Skog samt runt Årsta holmar föreslås gå 25 meter ut från strandlinjen. Reservatet har sex huvudsakliga entréer: vid Östra Årstabron, vid Svärdlångsvägen, vid Årstaliden, vid Sköntorpsvägen, vid Skanskvarns skola i öster samt vid den kommande broförbindelsen till Årsta holmar.

Avvägningen mellan natur-, frilufts- och exploateringsintressen har inte gjorts för området öster om föreslagen reservatsgräns vid Skanskvarns skola mellan Årsta Skog och Nackareservatet (Hammarbyskogen). Avvägningen bör anstå till det kommande programarbetet för Söderstaden etapp Gullmarsplan. Kontakten med Hammarbyskogen, Nackareservatet och Tyrestakilen är en förbindelselänk för både biologiska värden och rekreation. I området mellan Skanskvarns skola och Johanneshovsbron finns höga naturvärden knutna till äldre tallar och ädellövskog. Fortsatt stadsomvandling öster om Årsta Skog och reservatsgränsen behöver beakta funktioner som gröna förbindelser för biologisk spridning och för friluftsliv.

Gränsen runt Årsta holmar har anpassats så att farleden genom Årstaviken ligger utanför reservatet. Gränsen föreslås gå 25 meter ut i vattnet från strandlinjen vid medelvattenstånd. Den privatägda gården på Årsta holmar omfattas inte av reservatet. Till skydd för bäver och häckande fåglar föreslås att det under tiden 1/4 - 31/7 ska vara förbjudet att ankra, landstiga, befara eller beträda nordvästra och södra stranden på Alholmen, Bergholmen och Lillholmen, samt vattenområdet omkring dem, enligt markerat område på beslutskartan. Ett undantag för anvisade stigar och platser ger möjlighet till anpassning till den framtida bronns läge.

Avgränsningen skapar tillsammans med föreskrifterna och skötselplanen förutsättningar för att värdena avseende rekreation, natur och kultur ska kunna bevaras och stärkas så att syftena med naturreservatet ska kunna uppnås.

Naturområdet samspelar med bebyggelsen och tillgodoser en god miljö för invånarna i närområdet. Naturreservatsbildningen bevarar långsiktigt områdets natur-, kultur- och rekreationsvärden och stärker Årsta Skogs och Årsta holmars funktion som del av ett

ekologiskt kärnområde med biologiska spridningsvägar och ekosystemstjänster.

Föreskrifter

Inom de föreslagna gränserna finns flera verksamheter och anläggningar. Båtklubbar, Årstablicks dansbana, koloniområden, järnvägsbroar, farled av riksintresse, samt befintliga ledningar och tunnlar. Föreskrifterna är utformade så att verksamheter och anläggningar ska kunna fortsätta som tidigare och att det inte ska uppstå konflikt mellan verksamheterna, anläggningarna och föreslagna reservatsföreskrifter.

Utifrån det föreslagna syftet med reservatet har ett förslag till föreskrifter för området tagits fram, se beslutshandling bilaga 2, dels föreskrifter för markägare och andra innehavare av särskild rätt (hyresgäster, arrendatorer, upplåtelseinnehavare, m.fl.) och dels för allmänheten. Föreskrifterna är av två slag:

- Åtgärder som är förbjudna (återfinns under avsnitt A1-6 i förslag till beslut, dispens kan ges om det finns särskilda skäl)
- Åtgärder som är tillåtna efter tillstånd från kommunen (återfinns under avsnitt A7-12 i förslag till beslut, tillstånd prövas mot syftet med reservatet)

Föreskrifterna är utformade för att så långt möjligt inte inskränka allemansrätten eftersom en stor del av syftet är att främja friluftsliv och rekreation. Undantaget från detta är det föreslagna tillträdesförbudet på delar av Årsta holmar under en del av året. Det ges dock möjlighet att genom att markera stigar och platser passera genom området även under tid på året med tillträdesförbud.

Årsta holmars värden hänger till stor del samman med ostördhet. En genomgång av ett urval på holmarna förekommande djur- och växtarter ger vid handen att det, utifrån ett artperspektiv, är lämpligt att begränsa allmänhetens tillgång till Årsta holmar under produktionsperioden. Begränsningen är en förutsättning för att vissa arter ska kunna fortleva långsiktigt på holmarna och aktualiseras av den ökade tillgängligheten och tillströmningen av besökande som följer genom den planerade broförbindelsen.

Årsta Skog och Årsta holmar är i detaljplan utlagda som park eller natur vilket innebär att allemansrätten i områdena också är begränsad av stadens trafik- och ordningsföreskrifter. Det innebär att cykling endast är tillåten där så anges särskilt med påbudsskylt.

Exempel på ytterligare inskränkningar som föreslås (återfinns under avsnitt C1-C7 i förslag till beslut) är förbud mot eldning annat än på iordningställda grillplatser eller medhavd grill och att hundar ska hållas i koppel, förutom inom hundrastområde.

Inga särskilda föreskrifter föreslås för vattenmiljön utöver vad som föreslås regleras i och med djurskyddsområdet (ankrings- och besöksförbud) och i gällande lagstiftning för strandskydd och vattenverksamhet.

Hela Årstaskogen är idag hundrastområde där okopplad hund är tillåten. Föreslagna föreskrifter innebär att hund ska hållas koppelad utom inom markerat hundrastområde.

Mindre anläggningar som är förenliga med syftet kan prövas mot tillstånd. Planerade åtgärder enligt skötselplanen, som t.ex. skyltning och utmärkning av reservatet kräver inte tillstånd.

Det är Stadsbyggnadsnämnden som behandlar ansökningar om tillstånd eller dispens från föreskrifterna. Miljö- och hälsoskyddsnämnden är tillsynsmyndighet för naturreservatet.

Skötselplan

I ett naturreservatsbeslut ingår en skötselplan, bilaga 3. Den ger en beskrivning av områdets bevarandevärden och anger mål och åtgärdsförslag i linje med reservatets syfte. Skötselplanen förvaltar områdets rekreations-, natur- och kulturvärden i linje med reservatets syfte.

I skötselplanen för Årstaskogen – Årsta holmar finns generella skötselanvisningar för nio olika naturtyper och mer detaljerade anvisningar för olika delområden. Det finns också skötselanvisningar för anordningar för rekreation samt för fornlämningar. Till skötselplanen hör en skötselkarta där de olika delområdena framgår.

Det är respektive stadsdelsnämnd som ansvarar för skötseln av reservatet i enlighet med föreskrifter och skötselplan.

Ekonomi

Med inrättande av naturreservat följer kostnader för inmätning, utmärkning, information och tillsyn. En kostnadsuppskattning

finns redovisad i bilaga 4. Investeringsutgifterna åligger exploateringsnämnden och uppskattas till cirka 1,4 mnkr.

De uppskattade kostnaderna för driften enligt skötselplanen uppgår till ca 1,35 mnkr per år för Årsta Skog och 0,2 mnkr per år för Årsta holmar. Driftkostnaderna åligger Enskede-Årsta-Vantör respektive Södermalm stadsdelsnämnder. Tillsynen åligger miljö- och hälsoskydds nämnden men kostnaden belastar exploateringsnämndens budget.

Fortsatt process och tidplan

Efter samråd kommer förslaget bearbetas utifrån inkomna synpunkter. Det reviderade förslaget ska sedan godkännas i nämnderna och beslutas av kommunfullmäktige.

Beroende på omfattningen av inkommande synpunkter och behovet att revidera förslaget, kan ett beslut om inrättande av reservatet fattas i kommunfullmäktige tidigast tre till sex månader efter samrådstillfällets slut.

Måluppfyllelse

Enligt ”Promenadstaden - Översiktsplan för Stockholms” ska hållbar stadsutveckling eftersträvas genom att stadens grönområden och dess samband utvecklas. Förslaget att inrätta naturreservat uppfyller målen om god tillgång till attraktiva parker och grönområden samt att värna och utveckla stadens ekologiska infrastruktur.

Förslaget till naturreservat är i enlighet med Stockholms stads miljöprogram 2012-2014. Förslaget uppfyller tre av delmålen under huvudmålet ”Hållbar användning av mark och vatten”:

- att mark- och vattenområden som har särskild betydelse för den biologiska mångfalden ska stärkas och utvecklas,
- att grön- och vattenområden som är särskilt attraktiva för rekreation ska stärkas och utvecklas samt
- att skötseln av grön- och vattenområden ska stärka biologisk mångfald, ekosystemtjänster och rekreativa kvaliteter.

I budgeten för 2014 betonas värdet av grönområden av hög kvalitet. Även som miljonstad ska Stockholm erbjuda parker och grönområden för rekreation. Stockholms gröna oaser ska bevaras.

Förvaltningarnas förslag

Kontoren föreslår att exploateringsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden och stadsbyggnadsnämnden beslutar att skicka ut förslaget till naturreservat med tillhörande skötselplan på remiss till markägare och innehavare av annan särskild rätt, statliga, regionala och kommunala instanser och föreningar.

Kontoren föreslår att samråd hålls för dialog med allmänheten. Förslaget presenteras i Tekniska nämndhuset, lokalt och på stadens webbplats.

Slut

Bilagor

1. Beslutskarta Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat
2. Beslutshandling Årstaskogen - Årsta holmar naturreservat
3. Skötselplan
4. Ekonomisk kalkyl